

Brochure

**Maatschappelijk
verantwoord
beleggen en
Corporate Governance**

Maatschappelijk verantwoord beleggen en Corporate Governance

Deze brochure gaat over Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) en Corporate Governance. Onder MVB, verstaan we het beleggen op grond van overwegingen met betrekking tot milieubeleid, sociaal beleid, ethiek en de kwaliteit van het ondernemingsbestuur van ondernemingen en/of de beïnvloeding van ondernemingen. Corporate Governance betreft de beginselen van behoorlijk ondernemingsbestuur en de daarbij na te streven procedures en beleid, bij ondernemingen waarin PDN belegt. Zowel MVB als Corporate Governance heeft invloed op de wijze waarop PDN zijn pensioengelden belegt. PDN verkrijgt via een fundamentele analyse van onder meer jaarverslagen, broker research en ESG gerelateerde research (via Sustainalytics) een beeld van de financiële en niet financiële prestaties en risico's van ondernemingen (waaronder de Europese vennootschappen) waarin wordt belegd.

PDN vindt dat het een maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft en heeft daarom een beleid ontwikkeld rond maatschappelijk verantwoord beleggen. Bij dat beleid verliest PDN niet uit het oog dat het bij het beleggen van de pensioengelden voldoende rendement moet blijven maken om nu en in de toekomst de overeengekomen pensioenen te kunnen betalen. Het fonds vindt dat maatschappelijk verantwoord beleggen mogelijk is zonder dat daardoor een verslechtering van rendement/risico profiel wordt bereikt.

PDN heeft met andere pensioenfondsen eind 2018 het Convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Pensioenfondsen ondertekend. De ondertekenaars van dit Convenant kiezen voor een aanpak waarbij de OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights als basis worden genomen om ESG (Environmental Social and Governance)-risico's te identificeren, te prioriteren en te adresseren. Binnen de convenant wordt gekozen voor samenwerking met Non-gouvernementele organisaties, vakbonden en overheid.

Het beleid van PDN op het gebied van MVB is op de volgende pijlers gebaseerd: uitsluiting, doelinvesteringen, transparantie, Engagement, Corporate Governance, stembeleid, ESG integratie en carbon footprint reductie.

Uitsluiting

Sommige bedrijven of landen worden uitgesloten van investeringen door PDN. De basis voor dit uitsluiten van ondernemingen en landen is dat zij zich bezighouden met activiteiten die de Verenigde Naties (VN), de Europese Unie (EU) of de Nederlandse overheid onaanvaardbaar vinden. Wat de Verenigde Naties in dit verband onaanvaardbaar vinden, is vastgelegd in de 'tien principes van het VN Global Compact'. Deze principes zijn afgeleid uit vier internationale verdragen en verklaringen. Daarbij gaat het om:

- De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens
- De Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) Verklaring over de Fundamentele Principes en Rechten op het Werk
- De Verklaring van Rio de Janeiro inzake Milieu en Ontwikkeling
- Het Verdrag van de Verenigde Naties tegen Corruptie

De 10 principes die hieruit voortvloeien zijn de volgende:

Mensenrechten

Principe 1: Bedrijven dienen de bescherming van Internationaal uitgevaardigde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren.

Principe 2: Zij dienen ervoor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan mensenrechtenschendingen.

Arbeidsrechten

Principe 3: Bedrijven moeten de vrijheid van vakvereniging erkennen en ook het recht op collectieve onderhandelingen.

Principe 4: Alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid zijn verboden.

Principe 5: Kinderarbeid moet afgeschaft worden.

Principe 6: Discriminatie in arbeid en beroep is verboden.

Milieu

Principe 7: Bedrijven moeten zorg betrachten bij het belasten van het milieu.

Principe 8: Zij moeten initiatieven nemen om een groter milieubewustzijn te bevorderen.

Principe 9: Zij dienen de ontwikkeling en de verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

Anti-corruptie

Principe 10: Bedrijven moeten elke vorm van corruptie tegengaan, inclusief afpersing en omkoping.

Naast het uitsluiten van bedrijven die niet voldoen aan de tien principes van het VN Global Compact, sluit PDN ook bedrijven uit die producent of belangrijke toeleverancier zijn van controversiële wapens. PDN belegt niet in de producenten of belangrijkste toeleveranciers van producenten van de volgende controversiële wapens:

- Landmijnen
- Biologische wapens
- Chemische wapens
- Verarmd uranium munitie
- Nucleaire wapens
- Witte fosfor munitie

Tevens belegt PDN niet in staatsobligaties van landen waarop een sanctie van de VN en/of de Europese Unie rust. Hierbij gaat het voornamelijk om mensenrechten en wapenvraagstukken.

Om bedrijven en landen te kunnen uitsluiten van beleggingen maakt PDN gebruik van de diensten van het bedrijf Sustainalytics. Dit bedrijf onderzoekt voor PDN (en andere investeerders) in welke bedrijven en landen het fonds niet zou moeten beleggen als het rekening wil houden met de tien principes van VN Global Compact.

Doelinvesteringen

Met doelinvesteringen ('Impact Investing') investeert PDN in ondernemingen die speciale aandacht hebben voor duurzame ontwikkeling. Hierbij worden de 17 Sustainable Development Goals van de UN als uitgangspunt gehanteerd waarin het duurzame karakter van de bestaande en nieuwe doelinvesteringen geïdentificeerd worden. Daarbij kan gedacht worden aan bedrijven op het gebied van alternatieve energie, microfinanciering en van sociale projecten. Bij deze beleggingen houdt PDN er rekening mee dat het rendement/risico profiel van het fonds niet mogen verslechteren. Via microfinanciering wordt geld geleend aan 'arme mensen in arme landen' die normaal gesproken geen lening kunnen krijgen van bijvoorbeeld een bank. Zij krijgen vaak geen lening omdat ze niet voldoen aan bepaalde eisen, bijvoorbeeld het hebben van eigen vermogen. Met een kleine lening (microkrediet) kunnen deze mensen een bedrijfje starten en een beter bestaan opbouwen.

Bij alternatieve energie kan gedacht worden aan windenergie, zonne-energie en bio-energie. Dit zijn vormen van energie waar in principe voor onbeperkte tijd gebruik van gemaakt kan worden.

Bovendien wordt het leefmilieu van huidige en toekomstige generaties niet benadeeld. Momenteel heeft PDN 3,3% van het totale vermogen belegd in deze doelinvesteringen. De doelinvesteringen van PDN zijn onder andere:

Actiam Institutional Microfinance Fund III

Dit fonds heeft als doel om micro-financieringen te verstrekken aan kleine ondernemers in ontwikkelingslanden. Het fonds geeft leningen niet direct aan individuen, maar aan zogeheten Microfinancieringsinstellingen (MFI's). Dit zijn lokale financiële instituten in Latijns-Amerika, Zuidoost-Azië, Oost-Europa en Afrika. De MFI's geven op hun beurt leningen aan ondernemers. Dit zijn vaak leningen tussen de 100 en 1.500 Amerikaanse dollar voor een periode van 6 tot 12 maanden.

DIF Infrastructure III Fund en DIF Infrastructure IV Fund

Deze fondsen investeren in Europese Infrastructuurprojecten zoals wegen, scholen en ziekenhuizen. Verder beleggen de fondsen in alternatieve energie zoals wind- en zonne-energie.

Glenmont Clean Energy I en II

Ook deze fondsen richten zich op investeringen in wind- en zonne-energie in (voornamelijk) Europa. De fondsen beleggen zowel in projecten die nog moeten worden opgestart, als ook in projecten die al operationeel zijn. Zo wordt bijvoorbeeld belegd in de aanleg van windparken in Engeland en in een zonne-energieproject in Italië.

Transparantie

Een derde onderdeel van het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid van PDN is dat het fonds transparant (zichtbaar) maakt waar het zijn geld belegt, welk stembeleid is gevoerd in het kader van corporate governance (zie hoofdstuk Corporate Governance / Stembeleid) en een toelichting geeft in de vorm van een duurzaamheidsverslag.

Op de website van PDN zijn de namen te vinden van alle bedrijven waarin PDN belegt. Klik [hier](#) voor een overzicht van de beleggingen van PDN.

In een duurzaamheidsverslag zal het fonds het gevoerde beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen uitleggen en informatie verstrekken over de invulling hiervan.

Engagement

Engagement is het in dialoog treden met bedrijven die niet voldoen aan maatschappelijke normen en waarden.

Engagement gaat dus verder dan enkel het stembeleid op aandeelhoudersvergaderingen. Engagement wordt veelal ingezet als een overlay waarbij in dialoog getreden wordt, ongeacht of er sprake is van aandeelhouderschap. Dit houdt ook in dat engagement bij obligaties kan worden toegepast. Gegeven de intensiviteit die gemoeid gaat met het in dialoog treden met vele tientallen bedrijven over meerdere onderwerpen en de schaalvoordelen die te behalen zijn, is hiervoor BMO als externe engagementprovider aangesteld.

Corporate Governance - stembeleid

Bij goed ondernemingsbestuur (Governance) gaat het om transparant en efficiënt toezicht op het bestuur van een onderneming. Daarvoor is een evenwichtige verdeling van invloed van belang tussen het bestuur, de Raad van Commissarissen en de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Uitgangspunt is dat het bestuur en de Raad van Commissarissen verantwoording afleggen over

het ondernemingsbeleid en het door de Raad van Commissarissen uitgeoefende toezicht hierop. Aandeelhouders dienen vervolgens invloed te kunnen uitoefenen op het beleid en het toezicht daarop.

Door tijdens aandeelhoudersvergaderingen haar stem te laten horen, kan PDN invloed uitoefenen op het beleid en de kwaliteit van het bestuur van de ondernemingen waarin het aandelen heeft. Dit kan uiteindelijk de waarde van aandelen positief beïnvloeden en de risico's van de belegging verminderen. Elk aandeel van een onderneming geeft de houder van dat aandeel stemrecht op aandeelhoudersvergaderingen van die onderneming. Zaken waarover gestemd kan worden zijn onder meer de vaststelling van de jaarrekening, winstdeling, bevoegdheid om aandelen in te kopen of uit te geven, benoeming van bestuurders en commissarissen en het beloningsbeleid.

PDN belegt in veel ondernemingen. Het is niet mogelijk om altijd bij die aandeelhoudersvergaderingen aanwezig te zijn. Omdat PDN toch haar stem wil uitbrengen, doet PDN dit op afstand (proxy voting). Voor het uitoefenen van het stemrecht wordt gebruik gemaakt van de diensten van Institutional Shareholders Services (ISS). Dit is een gerenommeerde instelling op dit vakgebied.

Op 1 januari 2004 is de Nederlandse Corporate Governance Code ("Code Tabaksblad") in

werking gegaan. Het fonds onderschrijft de Nederlandse Corporate Governance Code en past deze code via de uitoefening van het stemrecht actief toe.

Het fonds beperkt zich tot de uitoefening van het stemrecht op Nederlandse aandelen. Door de focus op Nederlandse aandelen, waarbij de reikwijdte van het stembeleid is beperkt tot een aantal ondernemingen, kunnen de stemadviezen meer diepgaand worden beoordeeld. Op die manier kan meer zicht op risico's en kansen worden bereikt. Bovendien is het bij een beperkte reikwijdte van het stembeleid beter mogelijk om tijdig de (duurzame en sociale) ontwikkeling en richting van een onderneming te onderkennen en de onderneming via het stembeleid in een vroeg stadium ter verantwoording te roepen of bij te sturen.

Voorts geldt dat het fonds diepgeworteld is in de Nederlandse maatschappij en daarmee van nature nauw betrokken bij de ontwikkelingen in het Nederlandse bedrijfsleven. Het fonds kent de Nederlandse markt waarin wordt belegd goed en is daarnaast op de hoogte van de heersende dynamiek. Hierdoor kan meer evenwichtig invulling worden gegeven aan actief aandeelhouderschap dan in het geval van een wereldwijd gespreid stembeleid waarbij minder gevoel bestaat met de marktontwikkelingen en de lokale waarden en normen. Het past daarnaast beter bij de maatschappelijke roep om meer eigen verantwoordelijkheid dat met diepgaand inzicht het stemgedrag op aandeelhoudersvergaderingen wordt bepaald.

PDN heeft in 2018 in totaal op 17 aandeelhoudersvergaderingen gestemd. Dit betreft zowel Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders als Buitengewone Vergaderingen van Aandeelhouders. In totaal is bij de vergaderingen op 178 agendapunten een stem uitgebracht.

Meer informatie over het stembeleid is [hier](#) te vinden (Engelse versie van de 'Europe Summary Proxy Voting Guidelines').

Om te zien hoe PDN gestemd heeft, klik [hier](#).

ESG Integratie (duurzaamheid) en carbon footprint reductie

Behalve de voorgaande pijlers is er nog een andere belangrijke factor waarmee PDN rekening houdt in zijn maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid. Dat is duurzaamheid.

Daarbij kijkt PDN bij het beleggen naar de zogenoemde ESG-factoren.

Bedrijven die het milieu te zwaar belasten of op een niet-acceptabele manier met bepaalde sociale factoren omgaan (bijvoorbeeld de werknemers en andere belanghebbenden bij de onderneming) zijn in de ogen van PDN geen ESG belegging. PDN heeft de overtuiging dat dergelijke bedrijven in de toekomst geen bestaansrecht hebben en dus geen goede belegging zijn voor het fonds.

Een minimaal niveau op het gebied van ESG is dus nodig om het bestaansrecht van het bedrijf te garanderen.

Een onderneming die de ESG-factoren serieus neemt, schept ook kansen voor die ondernemingen. Duurzaamheid zorgt voor meer winst, door het inspelen op energie- of milieubewuste producten. Hierbij is dan sprake van een win/win situatie, waarbij zowel het milieu minder wordt belast als de aandeelhouder een beter rendement verwacht.

Binnen de mandaatrichtlijnen van Europese en Amerikaanse aandelen zijn additionele Carbon Footprint targets bepaald om over een periode van drie jaar (per ultimo 2020) een totale reductie te realiseren van 20% versus de respectievelijke benchmarks (iijkpunt eind 2017).

Contact

Bij vragen over je pensioen kun je terecht op de website: www.pdnpensioen.nl

of bij onze Pension Desk:

tel.: 045 - 5788100

e-mail: info.PDN@dsm.com

Disclaimer

De in deze brochure verstrekte informatie van Stichting Pensioenfonds DSM Nederland, gevestigd te Heerlen (het "pensioenfonds") is van algemene aard, uitsluitend indicatief en aan wijzigingen onderhevig. De vermelde gegevens zijn uitsluitend bedoeld om deelnemers algemene informatie te verstrekken. De gegeven informatie wordt verondersteld betrouwbaar te zijn, echter het gebruik van de informatie geschiedt geheel voor risico van de gebruiker. Noch de uitvoerder (zijnde DSM Pension Services B.V.), noch het pensioenfonds aanvaardt enige aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden of onvolkomenheden in de informatie, of voor schade ontstaan in verband met het gebruiken, het afgaan op of verspreiden van de informatie. Rechten kunnen uitsluitend worden ontleend aan het voor de deelnemer geldende pensioenreglement.